

АНГЛОМОВНІ МЕДИЧНІ ЕПОНІМИ ЯК ЧАСТИНА ПРОФЕСІЙНОЇ КУЛЬТУРИ ЛІКАРЯ

Важливою характеристикою медичних текстів є їх термінологічна насиченість. З розвитком та прогресом суспільства, появою нових захворювань, медичних препаратів, обладнання медична терміносистема постійно оновлюється та збагачується. Під медичною термінологією слід розуміти систему понять, які позначають стани та процеси, що протікають у людському організмі, хвороби та їхні прояви, методи діагностування, профілактики та лікування захворювань, медичне обладнання, лікарські засоби тощо [7]. Саме знання медичної термінології зумовлює розуміння медичного тексту читачами.

Невід'ємним елементом медичної термінології є використання власних назв, а саме епонімічних термінів. Вивчення термінів-епонімів відіграє важливу роль у дослідженні термінологічних підсистем, зокрема медичної. Епонім – це слово, яке походить від імені людини, реальної чи вигаданої. Медичний епонім – це будь-яке слово, пов'язане з медициною, назва якого походить від імені людини, яка вперше виявила або описала його [1].

Питанню вивчення епонімії в медичній сфері присвячено численні роботи вітчизняних лінгвістів. В. Лисенко досліджує терміни-епоніми в українській анатомічній термінології [6]; М. Телеки вивчає епонімії термінологічні словосполучення в інфектології [9]; Г. Хирівська аналізує епоніми в українській фармацевтичній термінології [4]; дослідження Р. Ковалю присвячено епонімам в термінології фізичної і медичної реабілітації [5]; В. Гринь аналізує терміни-епоніми в стоматології [3]. Явище епонімізації в англomовному медичному дискурсі є фокусом уваги багатьох зарубіжних дослідників [1, 2, 8].

Медики вживають терміни-епоніми з давніх часів, що засвідчує їх історичний, культурний та міжнародний характер. Серед найважливіших характеристик епонімів слід зазначити їх однозначність, стислість. Використання епонімів у науковій літературі робить текст більш лаконічним та яскравим [6].

Вживання термінів-епонімів у медицині визначає професіоналізм та обізнаність медичних працівників. Інколи складно передати назву хвороби, лікарського засобу, методу лікування одним словом, тоді до загальноновживаного слова, яке не є носієм конкретної інформації, додають власне ім'я дослідника, який вперше описав явище або предмет. Це уможливорює виокремлення його серед інших, встановлення певних зв'язків між різними реаліями, а, отже, здійснення їхньої класифікації та категоризації.

Лінгвісти розробили різноманітні типології термінів-епонімів. Серед медичних епонімів можна виокремити такі групи:

I. Епоніми, що позначають назви хвороби. Наприклад:

1) *Alzheimer's disease* – хвороба Альцгеймера (розлад головного мозку, що характеризується його змінами, які призводять до відкладень певних білків, у результаті чого мозок зменшується, і клітини мозку зрештою гинуть. Хвороба

названа на честь Алоїса Альцгеймера (1864–1915), який виявив патологічні ознаки пресенільного недоумства.

2) *A Baker's cyst* – кіста Бейкера, також відома як підколінна кіста, є типом скупчення рідини під коліном. Хвороба отримала свою назву на честь Вільяма Морранта Бейкера, англійського лікаря та хірурга, який вперше описав це захворювання.

3) *Legionnaires' disease* – хвороба легіонерів, яка є формою атипової пневмонії, спричиненою будь-яким видом бактерій *Legionella* (досить часто *Legionella pneumophila*). Назва цієї хвороби походить від назви бактерії, яка її викликає.

II. Медичні епоніми, що позначають назви синдромів:

1) *Babinski response (Babinski reflex)* – реакція або рефлекс Бабінського, що виникає після сильного погладження підшви стопи, у результаті чого великий палець рухається вгору або до верхньої поверхні стопи. У 1896 році Джозеф Бабінський описав реакцію розгинання пальців стопи, яка, як він стверджував, була постійною знахідкою у пацієнтів з ураженням пірамідного тракту кори, підкірки, стовбура мозку або спинного мозку.

2) *Markle's sign* – симптом Маркла, який позначає біль при опусканні зі стояння на носках у положення на п'ятах з різким приземленням, що вказує на запалення апендициту, названий на честь Джорджа Бушара Маркла.

III. Медичні епоніми – назви анатомічних органів:

1) *The Achilles tendon or heel cord* – Ахіллове сухожилля або п'ятковий тяж, також відомий як п'яткове сухожилля (сухожилля на задній частині гомілки, яке є найтовстішим в тілі людини). Ахіллове сухожилля було названо в 1693 році на честь грецького героя Ахілла.

2) *Adam's apple* – горбок у передній частині шиї, утворений найбільшим хрящем гортані. Орган, бере своє походження від біблійного персонажу Адама.

3) *Duct of Wirsung (the pancreatic duct)* – велика панкреатична протока або протока Вірсунга, що з'єднує підшлункову залозу із загальною жовчною протокою, названа на честь Йоганна Георга Вірсунга (1589–1643), німецького анатома.

IV. Епоніми – назви процедур, методів дослідження та лікування:

1) *The Allen test* – тест Аллена, що оцінює постачання кровотоку до рук, як правило, під час підготовки до процедури, яка потенційно може порушити приплив крові або в променевій, або в ліктьовій артерії. Назва процедури походить від імені судинного хірурга Едгара Ван Нуйс Аллена.

2) *The Hess test or Rumpel-Leede test* – тест Гесса або тест Румпеля-Ліде (медичний тест, який використовується для оцінки ламкості капілярів). Тест отримав свою назву на честь лікарів, які вперше його описали.

V. Медичні епоніми, що позначають назви приладів та інструментів:

1) *Allis clamp (Allis forceps)* – затискач або щипці Аліса (інструмент, що широко використовують у хірургії, був винайдений Оскаром Хантінгтон Алломісом.

2) *Penrose drain* – дренаж Пенроуза (тип хірургічної дренажної трубки), який винайшов Чарльз Бінгем Пенроуз, американський хірург, гінеколог.

VI. Назви лікарських засобів:

1) *Pasta Lassari* – паста Лассара (саліцилово-цинкова паста).

Аналіз ілюстративного матеріалу доводив виділити медичні епоніми, які характеризуються різними формами поєднання загальнозживаного слова з власною назвою:

1) у формі присвійного відмінка з закінченням *s* ('s): *Ebstein's anomaly*, *Gilbert's syndrome*;

2) у загальному відмінку: *Costello syndrome*, *Zenker paralysis*;

3) за допомогою прийменника *of*: *Plaster of Paris*, *Duct of Wirsung*.

Отже, вживання епонімів у сфері медицини є частиною професійної культури медичних працівників. Терміни-епоніми в англomовному медичному дискурсі вимагають подальшого вивчення. Перспективою подальших досліджень є поглиблений аналіз структурно-семантичних характеристик та особливостей перекладу англійських медичних епонімів.

References

1. Ayesu K, Nguyen B, Harris S, Carlan, S., 2018. The case for consistent use of medical eponyms by eliminating possessive forms. *Med Libr Assoc.* 106 (1):127–129.
2. Hogan Andrew J., 2016. “Medical Eponyms: Patient Advocates, Professional Interests and the Persistence of Honorary Naming”. *Social History of Medicine*, 29 (3): 534–556.
3. Hryn V., 2022. “Morfolohichni terminy-eponimy v stomatolohii yak chastyna profesiinoi kultury *Ukrainskyi zhurnal medytsyny, biolohii ta sportu*, 7(1): 281–287.
4. Khyrivska H., 2015. “Eponimy v ukrainskii farmatsevtichnii terminolohii”. *Terminolohichni visnyk*, 3 (2): 110–116.
5. Koval R., 2015. “Eponimy v terminolohii fizychnoi i medychnoi reabilitatsii. (na materialii frantsuzkoi ta ukrainskoi mov)”. *Naukovyi zhurnal Lvivskoho derzhavnoho universytetu bezpeky zhyttiediialnosti «Lvivskyi filolohichni chasopys»*, 3: 293–298.
6. Lysenko V., 2009. “Terminy-eponimy v Ukrainskyi anatomichnii terminolohii”. *Visnyk natsionalnoho universytetu “Lvivska politekhnikha”*, 648: 66–70.
7. Makarenko Yu., Tkachenko I., 2014. “Do problemy perekladu medychnykh terminiv v naukovomu anhlomovnomu medychnomu teksti”. *Scientific notes of the International Humanitarian University.* 21: 268–271.
8. Nieradko-Iwanicka B., 2020. “National eponyms in medicine”. *Reumatologia*, 58: 56–57.
9. Teleky M., 2019. “Eponimni terminolohichni slovospoluchennia v infektolohii”. *Naukovyi zhurnal Lvivskoho derzhavnoho universytetu bezpeky zhyttiediialnosti “Lvivskyi filolohichni chasopys”*, 5: 152–157.
10. Whonamedit /A dictionary of medical eponyms/ URL: [https:// www.whonamedit.com/eponyms/](https://www.whonamedit.com/eponyms/) (Date of access: June 2024).